

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

รายงาน

การเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

รายงานผู้เสียชีวิต อำเภอทอง จังหวัดแพร่1 มกราคม - 15 กรกฎาคม 2536

ตามที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2536 พาดหัวข่าวว่า มีคนชราตายรวดนับสิบศพใน 4 ตำบลของอำเภอทอง จังหวัดแพร่ คือ ที่ตำบลห้วยฮ้อ ปากกาง หัวทุ่ง และทุ่งแล้ง ทั้งนี้ชาวบ้านส่วนหนึ่งเชื่อว่า สาเหตุเกิดจากมีผีร้ายมาเอาชีวิตคนชราเหล่านั้น ต้องแก้เคล็ดโดยการเขียนป้ายติดไว้ที่หน้าบ้านเป็นภาษาพื้นเมือง หรือภาษากลาง มีข้อความทำนองว่า ในบ้านไม่มีคนชราอาศัยอยู่

จากข่าวดังกล่าว คณะเจ้าหน้าที่จากศูนย์ระบาดวิทยาภาคเหนือ จังหวัดลำปาง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอทอง จึงได้ร่วมกันสอบสวนโรค เมื่อวันที่ 14 ถึง 15 กรกฎาคม 2536 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาสาเหตุการตายที่ผิดปกติ การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์ญาติของผู้เสียชีวิตตามที่ปรากฏในข่าวทุกราย ประกอบกับข้อมูลผู้ตายที่เคยรักษาในโรงพยาบาลทอง และข้อมูลมรณบัตรของที่ว่าการอำเภอทอง ประมวลผลเป็นอัตรา อัตราส่วน และสัดส่วน ทดสอบความแตกต่างระหว่างสัดส่วนโดยใช้ Z test

ข้อมูลทั่วไปของอำเภอทอง

อำเภอทองเป็นหนึ่งใน 8 อำเภอของจังหวัดแพร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 81 หมู่บ้าน และ 1 สุขาภิบาล จำนวนบ้าน 11,899 หลังคาเรือน ประชากร 55,519 คน เป็นชาย 27,760 คน และหญิง 27,759 คน จำนวนประชากรอายุต่ำกว่า 5 ปี 2,648 คน หรือร้อยละ 4.8 และอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป 5,884 คน หรือร้อยละ 10.6 ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 30 มิถุนายน 2536 มีคนเกิด 272 คน หรือเท่ากับ 9.8 ต่อพันประชากรต่อปี และคนตาย 165 คน หรือเท่ากับ 5.9 ต่อพันประชากรต่อปี เปรียบเทียบกับเมื่อ พ.ศ. 2535 มีอัตราเกิดและอัตราตายเป็น 10.2 และ 4.8 ต่อพันประชากรตามลำดับ

ข้อมูลการตายระหว่าง 1 มกราคม ถึง 30 มิถุนายน 2536

จากข้อมูลมรณบัตรของที่ว่าการอำเภอทอง ในช่วงครึ่งปีแรกของ พ.ศ. 2536 มีคนตาย 165 คน เป็นชาย 89 คน หญิง 76 คน อัตราส่วนชาย : หญิง เท่ากับ 1.2 : 1 อายุต่ำสุด 7 เดือน สูงสุด 106 ปี ค่ามัธยฐาน 69.4 ปี ผู้ตายที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 112 คน หรือ ร้อยละ 68.7 อัตราตายต่ำสุดช่วงอายุ 30-39 ปี และสูงสุดช่วงอายุ 80 ปีขึ้นไป และพบว่าตั้งแต่อายุ 10 ปีขึ้นไปถึง 69 ปี เพศชายจะตายมากกว่าเพศหญิง ในอัตราส่วนประมาณ 2 : 1 ยกเว้นช่วงอายุต่ำกว่า 10 ปี และช่วงอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไปที่เพศหญิงตายมากกว่าเพศชายในอัตราส่วน 1.4 : 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลผู้ตายจำแนกตามกลุ่มอายุและเพศ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่
มกราคม - มิถุนายน 2536

กลุ่มอายุ (ปี)	จำนวนผู้ตาย (คน)			อัตราตายต่อ พันประชากร	อัตราส่วน ชาย : หญิง
	ชาย	หญิง	รวม		
ต่ำกว่า 10	2	3	5	0.71	0.7 : 1
10 - 19	2	1	3	0.30	2 : 1
20 - 29	5	0	5	0.42	5 : 0
30 - 39	2	1	3	0.29	2 : 1
40 - 49	7	1	8	1.35	7 : 1
50 - 59	18	9	27	5.77	2 : 1
60 - 69	18	15	33	9.02	1.2 : 1
70 - 79	17	22	39	25.24	0.8 : 1
80 ปีขึ้นไป	16	24	40	58.74	0.7 : 1
รวม	87	76	163	2.97	1.2 : 1

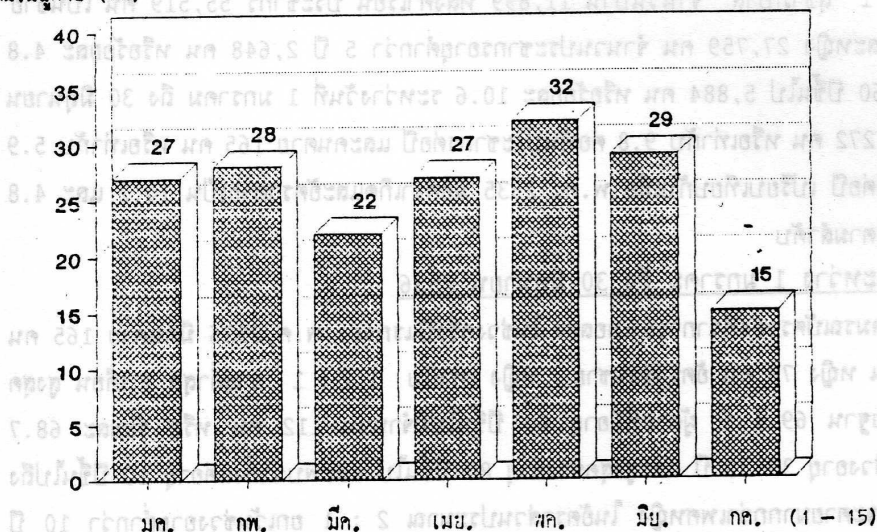
หมายเหตุ ไม่ทราบอายุ 2 คน

ใน พ.ศ. 2536 นี้ เดือนที่มีผู้ตายน้อยที่สุดคือ เดือนมีนาคม (22 คน) และเดือนที่มีผู้ตายมากที่สุดคือ เดือนพฤษภาคม (32 คน) โดยเฉลี่ย 27.5 คนต่อเดือน หรือ 0.9 คนต่อวัน หรือประมาณวันละ 1 คน โดยตำบลที่มีอัตราตายสูงที่สุดคือ ตำบลทุ่งแล้ง 4.1 ต่อพันประชากร รองลงไปเป็นตำบลห้วยฮ้อ 3.3 ต่อพันประชากร ส่วนตำบลอื่น ๆ อีก 5 ตำบล อัตราตายไม่เกินอัตราเฉลี่ยของอำเภอคลอง

ภาพที่ 1 จำนวนผู้ตายเป็นรายเดือน ของอำเภอคลอง จังหวัดแพร่

1 มกราคม - 15 กรกฎาคม 2536

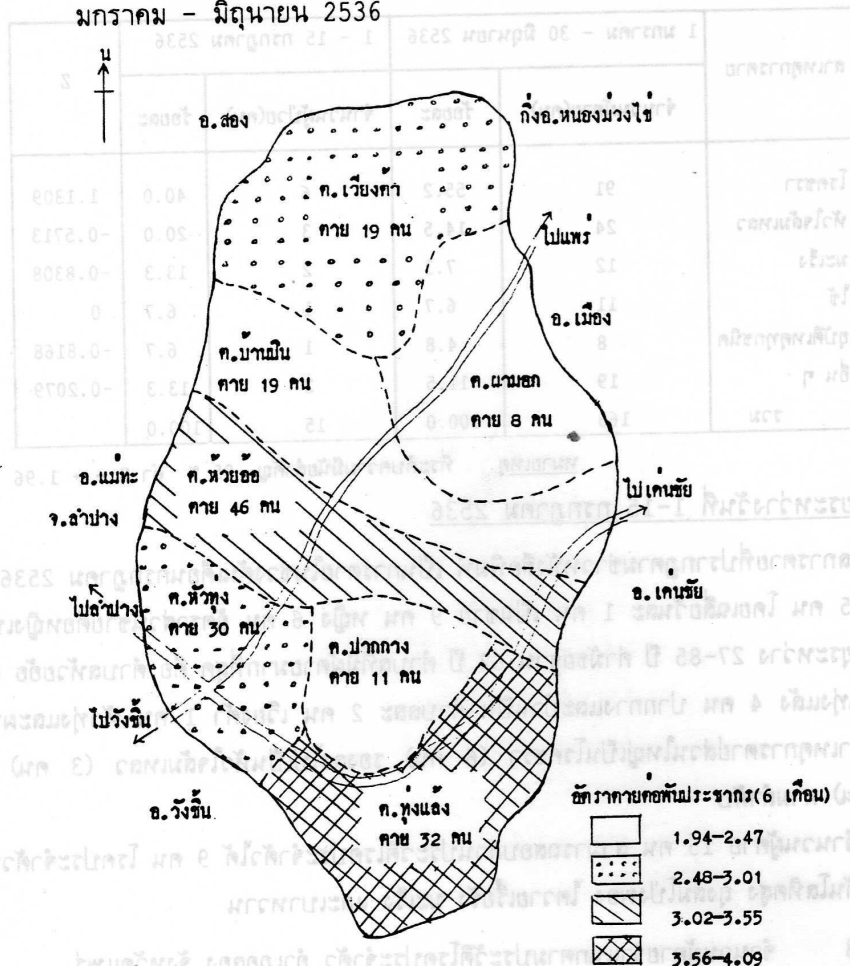
จำนวนผู้ตาย (คน)

(อ่านต่อหน้า 553)

รายงานผู้เสียชีวิต อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ (ต่อจากหน้า 546)

ภาพที่ 2 จำนวนและอัตราตายเป็นรายตำบล ของอำเภอคลอง จังหวัดแพร่
มกราคม - มิถุนายน 2536

สำหรับสาเหตุการตายตามที่แจ้งในมรณบัตรมี 20 สาเหตุ สาเหตุการตายที่มากที่สุด คือ โรคชรา (ร้อยละ 55.2) รองลงไปเป็นหัวใจล้มเหลว (ร้อยละ 14.5) และมะเร็ง (ร้อยละ 7.3) ตามลำดับ เป็นที่น่าสนใจที่โรคชราพบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (อัตราส่วน 1.3 : 1) แต่หัวใจล้มเหลวพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง (อัตราส่วน 1.7 : 1) ส่วนมะเร็งพบทั้ง 2 เพศเท่า ๆ กัน ด้านความแตกต่างของอายุ โรคชราพบได้ตั้งแต่อายุ 51-106 ปี สูงสุดช่วง 70-79 ปี แต่โรคหัวใจล้มเหลว พบระหว่างอายุ 37-88 ปี สูงสุดช่วง 60-69 ปี ส่วนมะเร็งพบระหว่างอายุ 37-66 ปี สูงสุดช่วง 50-59 ปี สาเหตุการตายอื่นที่น่าสนใจ คือ นอนหลับตาย 1 คน ผู้ตายเป็นชายอายุ 19 ปี อยู่ตำบลห้วยฮ้อ ตายเมื่อ 13 มีนาคม 2536 และอุบัติเหตุจมน้ำตาย 2 คน ผู้ตายเป็นชายอายุ 7 ปี และหญิงอายุ 14 ปี อยู่ตำบลห้วยฮ้อ จมน้ำตายพร้อมกันเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2536

ตารางที่ 2 สัดส่วนของสาเหตุการตายตามที่ระบุในมรณบัตรของอำเภอเมือง จังหวัดแพร่
เปรียบเทียบระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 30 มิถุนายน 2536
กับวันที่ 1 - 15 กรกฎาคม 2536

สาเหตุการตาย	1 มกราคม - 30 มิถุนายน 2536		1 - 15 กรกฎาคม 2536		Z
	จำนวนผู้ตาย(คน)	ร้อยละ	จำนวนผู้ป่วย(คน)	ร้อยละ	
โรคชรา	91	55.2	6	40.0	1.1309
หัวใจล้มเหลว	24	14.5	3	20.0	-0.5713
มะเร็ง	12	7.3	2	13.3	-0.8308
ไข้	11	6.7	1	6.7	0
อุบัติเหตุทุกชนิด	8	4.8	1	6.7	-0.8168
อื่น ๆ	19	11.5	2	13.3	-0.2079
รวม	165	100.0	15	100.0	

หมายเหตุ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 95 % ค่า Z = + 1.96

ข้อมูลการตายระหว่างวันที่ 1-15 กรกฎาคม 2536

ข้อมูลการตายที่ปรากฏตามข่าวหนังสือพิมพ์ เป็นการตายในช่วงต้นเดือนกรกฎาคม 2536 ซึ่งมีผู้ตายรวม 15 คน โดยเฉลี่ยวันละ 1 คน เป็นชาย 9 คน หญิง 6 คน อัตราส่วนชายต่อหญิงเท่ากับ 1.5 : 1 อายุระหว่าง 27-85 ปี ค่ามัธยฐาน 62 ปี ค่าเฉลี่ยที่มีผู้ตายมากที่สุด คือ ตำบลห้วยอ้อ 6 คน รองลงไปเป็นทุ่งแล้ง 4 คน ปากทางและบ้านป็น ตำบลละ 2 คน เวียงต้า 1 คน หัวทุ่งและผามอก ไม่มีผู้ตาย สาเหตุการตายส่วนใหญ่เป็นโรคชรา (6 คน) รองลงไปเป็นหัวใจล้มเหลว (3 คน) และมะเร็ง (2 คน) ตามลำดับ

จากจำนวนผู้ตาย 15 คน สามารถสอบสวนประวัติโรคประจำตัวได้ 9 คน โรคประจำตัวที่พบ ได้แก่ ความดันโลหิตสูง ถุงลมโป่งพอง ไควยเรื้อรัง มะเร็ง และเบาหวาน

ตารางที่ 3 จำนวนผู้ตายจำแนกตามประวัติโรคประจำตัว อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
ตายระหว่างวันที่ 1 - 15 กรกฎาคม 2536

โรคประจำตัว	จำนวนผู้ตาย (คน)	ร้อยละ
1. มะเร็ง	2	13.3
2. ไควยเรื้อรังร่วมกับความดันโลหิตสูง	2	13.3
3. ถุงลมโป่งพอง (COPD)	2	13.3
4. ถุงลมโป่งพองร่วมกับความดันโลหิตสูง	1	6.7
5. เบาหวานร่วมกับ CVA	1	6.7
6. ปวดเข่า เหว (OA)	1	6.7
7. ไม่มีโรคประจำตัว	3	20.0
8. ไม่ทราบประวัติ	3	20.0
รวม	15	100.0

สรุปและวิจารณ์

1. การตายในอำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ช่วงต้นเดือนกรกฎาคม ไม่ได้แตกต่างไปจากช่วงหกเดือนแรกของ พ.ศ.2536 ทั้งในด้านจำนวน (เฉลี่ย 1 คนต่อวัน) ลักษณะของบุคคล (ชายมากกว่าหญิงเล็กน้อย และค่ามัธยฐานของอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป) รวมทั้งสาเหตุการตายซึ่งระบุในมรณบัตร ไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการสอบสวน พบว่าผู้ตายส่วนหนึ่งมีประวัติของโรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิตสูง ไขมันโป่งพอง ไตวายเรื้อรัง มะเร็ง และเบาหวานเป็นต้น

2. ข่าวลือในเรื่องการตายมีอยู่เสมอ จากทั่วทุกภาคของประเทศ เนื้อหาของข่าวจะมี 3 ประเด็นใหญ่ คือ มีผู้สูงอายุเสียชีวิต มีญาติมีปศุสัตว์เข้ามาเกี่ยวข้องกับ เช่น ฆีปอบ ฆีร้าย หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ และมีพิธีกรรมหรือการแก้เคล็ดเกิดขึ้น ข่าวการตายในอำเภอคลองก็เช่นเดียวกัน และนอกจากจะเป็นข่าวทางหนังสือพิมพ์แล้ว ยังเป็นข่าวทางสถานีโทรทัศน์อีก 2 สถานี ทำให้ข่าวลือนี้อิงกระจายออกไปอีก วิธีการแก้ปัญหาคือการอยู่การเสนอข้อเท็จจริงด้วย ทั้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนต่าง ๆ รายงานนี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของการนำวิธีการทางระบาดวิทยามาใช้ เพื่อแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงว่าการตายตามที่ปรากฏในข่าวนั้น ไม่ได้แตกต่างไปจากปกติแต่อย่างใด

ขอขอบคุณ นายแพทย์ผู้อำนวยการและคณะเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่
สาธารณสุขอำเภอและคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสอง จังหวัดแพร่
เจ้าหน้าที่ระบาดวิทยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่

ผู้รายงาน นายวันชัย อาจเขียน นายสุรพล ผ่องผุดพันธุ์
ศูนย์ระบาดวิทยาภาคเหนือ จังหวัดลำปาง